

Prof. dr hab. Krzysztof Turlejski
Pracownia Neurobiologii Rozwoju i Ewolucji
Instytut Biologii Doświadczalnej im. M. Nenckiego PAN
Ul. L. Pasteura 3
02-093 Warszawa

Warszawa, 11 września 2015 r.

Recenzja
rozprawy habilitacyjnej
oraz całokształtu dorobku naukowego i dydaktycznego
Pana doktora Roberta Balasa

Przewód habilitacyjny Pana doktora Roberta Balasa toczy się na jego wniosek z dnia 08 kwietnia 2015 do Komisji do Spraw Stopni i Tytułów. Na podstawie art. 16 Ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym, oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki z późniejszymi zmianami (Dz. U. z 2014r., poz. 1852) komisja ta w maju 2015 powołała komisję habilitacyjną pod przewodnictwem prof. Bogdana Zawadzkiego, w celu przeprowadzenia postępowania habilitacyjnego dr Balasa w dziedzinie nauk społecznych, w dyscyplinie psychologia, powołując mnie na jednego z członków komisji i recenzenta rozprawy.

Oświadczam, że nie mam wspólnego dorobku publikacyjnego z Habilitantem, nie byłem recenzentem wydawniczym żadnej z jego publikacji, ani nie mam żadnego innego konfliktu interesów, który wykluczałby możliwość pełnienia przeze mnie funkcji recenzenta jej dorobku naukowego i oceny zasadności jego wniosku.

W niniejszej recenzji i ocenie stosowałem się w szczególności do przepisów Art. 16, 18a i 21 wyżej przywołanej Ustawy z dnia 14 marca 2003 r. z późniejszymi zmianami (Dz.U z 2014, poz. 1852), Rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 04 października 2014 r. w sprawie szczegółowego trybu i warunków przeprowadzania czynności w przewodach doktorskich, w postępowaniu habilitacyjnym oraz w postępowaniu o nadanie tytułu profesora, oraz Rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 03 października 2014 r. w sprawie kryteriów oceny osiągnięć osoby ubiegającej się o nadanie stopnia doktora habilitowanego.

Oceny dorobku i kwalifikacji dr Balazsa dokonałem na podstawie dostarczonych mi materiałów, a mianowicie kopii elektronicznych w formacie pdf następujących dokumentów:

- (1) wniosku dr Balasa o przeprowadzenie przewodu habilitacyjnego;
- (2) autoreferatu jego rozprawy habilitacyjnej, zawierającego także krótki opis jego kariery naukowej oraz spis pięciu publikacji w języku angielskim (w tym jedna w druku, z nadanym numerem DOI) będących podstawą do ubiegania się o stopień doktora habilitowanego i stanowiących osiągnięcie naukowe p.t. „Nabywanie i zmiana postaw w procesie warunkowania ewaluatywnego”;
- (3) kopii pięciu publikacji w języku angielskim będących podstawą autoreferatu i tworzących w sumie osiągnięcie naukowe będące podstawą rozprawy habilitacyjnej;
- (4) oświadczeń współautorów prac wchodzących w skład osiągnięcia, w sprawie ich udziału w powstaniu tych prac;
- (5) spisu i omówienia pozostałych prac naukowych Habilitanta (dwie prace w języku angielskim i 7 w języku polskim);
- (6) informacji o jego osiągnięciach dydaktycznych i działalności popularyzującej naukę;

W przesłanych mi dokumentach nie znalazłem kopii dyplomu doktorskiego Habilitanta, lecz nie wątpię, że jest on w dokumentach będących w posiadaniu Rady Naukowej.

Z powyższym zastrzeżeniem formalnym jest to więc komplet dokumentów wymaganych przy aplikacji o przyznanie tytułu doktora habilitowanego zgodnie z art. 16 Ustawy z dnia 14 Marca 2003, Dz.U. 65 poz.595 oraz późniejszymi zmianami wprowadzonymi Ustawą o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki oraz o zmianie innych ustaw (Dz. U. z 2014r., poz. 1852) i dotyczącymi jej rozporządzeniami.

Ocena formalna przedłożonych dokumentów

Zgodnie z informacjami zawartymi we wniosku, dr Robert Balas ukończył studia w roku 1999 w Instytucie Psychologii Uniwersytetu Jagiellońskiego, a w roku 2003 obronił tam doktorat dotyczący mechanizmów uczenia mimowolnego, problemu który interesuje go do dziś. Doktorat ten został wyróżniony przez Radę Wydziału Filozofii UJ. W latach 2003-2013 wykładał w Szkole Wyższej Psychologii Społecznej, a od roku 2005 do dziś jest zatrudniony w Instytucie Psychologii PAN.

Habilitant opublikował w sumie 2 prace naukowe przed doktoratem i 25 po doktoracie. Pięć spośród prac opublikowanych po doktoracie wchodzi w skład jego rozprawy habilitacyjnej. Wśród pozostałych prac będących dorobkiem Autora, są jeszcze dwie publikacje w dobrych czasopismach zachodnich i trzy w czasopismach polskojęzycznych, którym MNiSW

przyznało po 10 punktów. Ponadto, w latach 2002-2006 Habilitant opublikował 6 prac w „Studiach Psychologicznych” i 11 rozdziałów w książkach naukowych w języku polskim, wydanych w większości w wydawnictwie Instytutu Psychologii PAN.

W ostatnich latach Habilitant, nie zmieniając tematu badań, publikuje w czasopismach o coraz wyższym statusie naukowym (także z górnej ćwiartki odpowiedniej listy), co ma zapewne związek z jego współpracą z ośrodkami zagranicznymi. Dotąd jednak wszystkie prace dr Balazsa były cytowane w czasopismach zarejestrowanych w bazach danych w sumie tylko 15 razy (w tym co najmniej 3 autocytowania), co trochę rozczarowuje. Przełożyło się to na współczynnik Hirsha równy 2, co znaczy, iż tylko dwie jego prace były cytowane dwa lub więcej razy. Jako że najbardziej prestiżowe prace Habilitanta zostały opublikowane stosunkowo niedawno, a jedna z nich w chwili składania dokumentów była w druku, należy się spodziewać szybkiej poprawy tych parametrów naukowych.

Być też może, że przedmiot stałego zainteresowania Autora (warunkowanie klasyczne reakcji ludzi i ich reakcje nieświadomione) nie jest obecnie szczególnie aktywnie rozwijanym kierunkiem badań naukowych, co nie znaczy, że jest on mało ważny. Habilitant był w całej swojej karierze naukowej zainteresowany nieświadomionymi mechanizmami motywacji, wyborów i poznania u ludzi i ma w tej dziedzinie znaczący dorobek, którego jakość ulega ciągłej poprawie i ostatnio jest na bardzo wysokim poziomie.

Rozprawa habilitacyjna Pana doktora Roberta Balasa składa się z autoreferatu w języku polskim i angielskim oraz pięciu oryginalnych artykułów naukowych, tworzących w sumie osiągnięcie naukowe Autora. Nie ma wśród nich jednak artykułu przeglądowego, podsumowującego badane przez Autora problemy i stwierdzone zależności, co jest powszechne w znanych mi zestawach prac habilitacyjnych. Wszystkie te artykuły zostały opublikowane w języku angielskim, w latach 2012-2015. Dwa z nich prac są opublikowane w czasopismach o bardzo wysokiej randze (40 punktów MNIŚW), dwa dalsze w dobrych czasopismach zachodnich (25 i 15 punktów), a jeden w czasopiśmie polskim bez IF (10 punktów). Publikacje te są spójne tematycznie. Taka postać rozprawy odpowiada wymogom przywołanych wyżej aktów prawnych (Ustaw i Rozporządzeń), a także Regulaminu Rady Naukowej Instytutu Psychologii PAN.

Wszystkie publikacje wchodzące w skład ocenianej rozprawy habilitacyjnej są wieloautorskie. Dr Balas ocenił swój wkład w powstanie tych pięciu prac na 25-80%. Oświadczenia współautorów przedłożone przez Habilitanta potwierdzają ważną lub wiodącą rolę dr Balazsa w formułowaniu koncepcji badań oraz znaczny wkład pracy w przeprowadzenie, ocenę

wyników i napisanie prac stanowiących w sumie Rozprawę habilitacyjną. Współautor dwóch z tych publikacji, dr Gawroński, napisał, że był liderem tych publikacji, choć w przypadku jednej z nich nazwisko dr Balasa jest umieszczone na ostatnim miejscu, co wskazywałoby na jego wiodącą, lub równorzędną rolę. W sumie, na podstawie deklaracji dr Balasa, współautorów, a także biorąc pod uwagę pozycję jego nazwiska na listach autorów tych publikacji, uważam, że wniósł on w każdą z nich kluczowy bądź bardzo istotny wkład na wszystkich etapach ich powstawania i ma prawo uważać je za swoje osiągnięcie naukowe.

Poza wyżej wspomnianymi i omówionymi pracami, publikacje dr Balasa obejmują 5 tłumaczeń anglojęzycznych tekstów naukowych na język polski oraz 69 prezentacji na kongresach, w formie wykładów lub posterów. W co najmniej dwóch przypadkach zaliczono tu jednak wykłady seminaryjne, których się zazwyczaj do tej kategorii nie zalicza. Nie jest to jednak znaczące uchybienie.

Zatem dorobek dr Balasa składający się na jego osiągnięcie, będące podstawą rozprawę habilitacyjną, a także ten, który do niej nie został włączony jest znaczący.

Autoreferat przedstawia drogę myślową Habilitanta, treść prac wchodzących w skład jego rozprawy habilitacyjnej, wnioski wynikające z uzyskanych wyników prowadzące do kolejnych hipotez i badań poddających je weryfikacji, a następnie nowych wniosków wynikających z oceny całości wyników. Dokumentuje też wieloletnie wysiłki organizacyjne Habilitanta, dążącego do opanowania nowych technik badawczych, poszerzenia wiedzy i zrozumienia badanych procesów. Przy tym, jego ostatnie osiągnięcia zostały dokonane we współpracy z wybitnymi ośrodkami naukowymi, a jego badania zainteresowały wybitnych naukowców tam pracujących, którzy zainwestowali we współpracę z Habilitantem swój czas i środki finansowe.

Stwierdzam zatem, że przedstawione mi do recenzji materiały dotyczące dorobku naukowego dr Roberta Balasa spełniają wymagania formalne w stosunku do przewodów habilitacyjnych prowadzonych na podstawie Ustawy o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki oraz o zmianie innych ustaw (Dz. U. z 2014r., poz. 1852) wraz z dotyczącymi jej rozporządzeniami.

Ocena merytoryczna

Osiągnięcie naukowe dr Balasa, przedstawione w autoreferacie nosi tytuł „Nabywanie i zmiana postaw w procesie warunkowania ewaluatywnego.” Problematyka ta jest obiektem zainteresowania psychologii, ponieważ postawa wobec obiektu działania, czy też stosunek do niego w znacznej mierze

warunkuje zachowanie i decyzje ludzi w różnych sytuacjach. Wiedza o postawach pozwala więc te zachowania, wybory i decyzje w znacznej mierze przewidzieć. Jak pisze habilitant, głównym składnikiem postaw jest ocena (ewaluacja) obiektu postawy, czyli jego ocena preferencyjna.

Z innych, lecz zbliżonych dziedzin nauki (n.p. neurofizjologii) wiadomo, iż zachowanie (nie tylko człowieka) zależy w dużej mierze od kilku czynników, takich jak stopień zaspokojenia popędów i związany z tym stan emocjonalny, percepcja zdarzeń bieżących i pamięć zdarzeń wcześniejszych, uwarunkowana zdolnością do uczenia się i zapamiętywania. Wszystkie te procesy, czasem opisane w nieco innej terminologii, były obiektem zainteresowania Habilitanta. Zatem badania dr Balasa dotyczą jednego z kluczowych problemów psychologii i behawiorystyki.

Ocena rozprawy habilitacyjnej

Na rozprawę habilitacyjną doktora Roberta Balasa składa się Autoreferat (w języku polskim i angielskim) oraz pięć artykułów, spośród których cztery ukazały się w renomowanych czasopismach naukowych o zasięgu międzynarodowym (*Psychological Research, Learning & Motivation, Personality and Social Psychology Bulletin* i *Emotion*). Tematyka tych publikacji wykazuje się spójnością merytoryczną i stanowi naukową całość. Prace te zostały opublikowane na przestrzeni czterech lat i są wyborem kluczowych publikacji Habilitanta na ten temat. Ich tematyka dotyczy mechanizmów nabywania i zmiany postaw (emocjonalnego nastawienia) w procesie warunkowania ewaluatywnego (warunkowania nastawienia emocjonalnego do obiektu percepcji lub działań). Jak już napisałem, jest to ważny problem, zarówno w zakresie nauk podstawowych (nauki o zachowaniu), jak i praktyki psychologicznej i społecznej. Badania Habilitanta wpisują się w nurt badań, które pomogły zrozumieć mechanizmy tych procesów,

Treść opublikowanych artykułów wskazuje na sukcesywne zgłębianie przez habilitanta różnych aspektów badanego zjawiska i rozwiązywanie problemów naukowych związanych z badanymi procesami. Ta konsekwencja badawcza budzi szacunek. Trochę jednak brak jest w Rozprawie publikacji przeglądowej, podsumowującej aktualną wiedzę o zagadnieniach interesujących Autora i jego osiągnięcia. Podsumowania takie znajdziemy jednak w innych jego publikacjach, szczególnie w rozdziałach książek z roku 2009 („Poznawcze i afektywne mechanizmy intuicji” oraz „Pamięć robocza”), w których dr Balas jest współautorem kilku rozdziałów oraz redaktorem.

Podstawowa terminologia i koncepcja zachodzących procesów przyjęta przez Habilitanta (i innych badaczy w tej dziedzinie), z takimi terminami jak „bodziec warunkowy” (CS) i „bodziec bezwarunkowy” (US) pochodzi z teorii warunkowania klasycznego, opisanego przez Pawłowa. Termin warunkowanie ewaluatywne (WE) opisuje efekt zmiany oceny określonego obiektu (zwanego

bodźcem warunkowym, conditioned stimulus – CS), która może być przypisana powtarzanej jego ekspozycji razem z innym, nacechowanym afektywnie bodźcem (zwanym bodźcem bezwarunkowym, unconditioned stimulus – US). Taka zmiana postawy jest wykorzystywana choćby przez twórców reklam, którzy dowolny produkt „sklejają mentalnie” z zupełnie innym obiektem, powszechnie uważanym za wzbudzający pozytywne emocje. Przez równoległą ekspozycję, to pozytywne nastawienie ma się niejako „przyklejać do”, czy też „rozciągać na” przedmiot będący obiektem zmiany postawy z neutralnej na pozytywną. Doświadczenie uczy, że jest to strategia w dużej mierze skuteczna.

Habilitant uważa, iż warunkowanie ewaluatywne różni się jednak od warunkowania klasycznego. Podstawowa różnica miałyby polegać na tym, że w warunkowaniu klasycznym bodziec CS wywołuje reakcję dlatego, że sygnalizuje pojawienie się bodźca US. Natomiast w warunkowaniu ewaluatywnym CS nie jest sygnałem pojawienia się US. Polemizował bym z tą opinią, gdyż od dawna wiadomo, że drogi przekazu informacji w mózgu wiodące od pobudzenia receptorów do świadomej percepcji oraz od tych samych receptorów do pobudzenia struktur układu emocji, których reakcje są w dużej mierze organizowane poza świadomością - są równoległe. Pierwszą taką koncepcję przedstawiła Wanda Wyrwicka w latach 1950-tych. Anatomiczne podłoże tej równoległości zostało odkryte w latach 1970-80. O ile nieświadomiona pamięć emocjonalna wytwarza się świetnie, to procesy wyłącznie kognitywne, zachodzące bez elementów pobudzenia emocjonalnego, są właściwie niemożliwe, gdyż te w żaden sposób emocjonalnie nie naznaczone są eliminowane przez procesy uwagi. Dotyczy to ogromnej większości docierających do nas bodźców. Uwzględnienie tej równoległości (i częściowej niezależności) procesów poznawczych i emocjonalnych nie zmienia zasadności podejścia metodycznego badań przeprowadzonych przez dr Balasa, stwarza jednak możliwość ich dyskusowania z nieco innych pozycji.

Dr Balas szeroko i sumiennie relacjonuje w autoreferacie założenia, metodykę i wyniki tych badań, nie będą więc tej relacji powtarzał. Uważam, iż wyniki badań, w których kojarzono zdjęcia bezdomnych z zapachem czekolady, co wywoływało neutralizację postawy wobec nich, raczej niż zmianę na postawę pozytywną, wskazują, iż badani mogli już przyjść na badania z własnym doświadczeniem, to jest uświadomionym lub nie skojarzeniem bezdomnego fetorem, co jest - jak by na to nie patrzeć – statystyczną prawidłowością. Dowodzą także raz jeszcze, jak silnym bodźcem awersyjnym jest wstrętny zapach, i to pomimo tego, że człowiek ma bardzo słaby węch. Inne możliwe wytłumaczenie jest takie, iż emocje negatywne wywoływane percepcją zapachu gnijącej materii organicznej są u człowieka mechanizmem wrodzonym, instynktownym, broniącym przed kontaktem z substancjami zagrażającymi zdrowiu. Sygnał węchowy, że takie zagrożenie nie istnieje, wygasza negatywne a tym drugim przemawiałby brak zmiany postawy na pozytywną wobec ludzi nie wyglądających na bezdomnych, przy ekspozycji na zapach czekolady. W

sumie uważam całość wyników uzyskanych przez Habilitanta w badaniach na ten temat za ciekawe, rozszerzające naszą wiedzę, będące niewątpliwym osiągnięciem, ale nie wyczerpujące tematu.

Należy podkreślić, że osiągnięcia ostatniego okresu zostały dokonane we współpracy z wybitnymi ośrodkami naukowymi, a problemy od lat interesujące dr Balasa zainteresowały wybitnych naukowców tam pracujących, którzy zainwestowali we współpracę swój czas i środki finansowe. Wyniki tych badań mają też szersze znaczenie, pozwalając zrozumieć lepiej niektóre nieuświadomione mechanizmy interakcji społecznych i ocenić perspektywy ich zmiany przez indukowanie procesów kognitywnych.

W podsumowaniu, nie mam wątpliwości, że przedstawiona mi do oceny rozprawa habilitacyjna doktora Roberta Balasa przekonująco dokumentuje znaczący wkład Habilitanta w rozwój nauk psychologicznych w zakresie teorii i praktyki warunkowania ewaluatywnego i podświadomych motywacji postaw społecznych, a także udziału pamięci dotychczasowych doświadczeń w tych procesach. Wskazują na to zarówno nowe fakty stwierdzone w tych badaniach jak i rola Habilitanta w powstaniu wszystkich omawianych prac, a także konsekwencja w analizowaniu różnych aspektów, rozwiązywaniu kolejnych problemów i testowaniu hipotez. Uzyskane wyniki zostały poddane starannej analizie. Autor wyciąga z nich niebanalne wnioski i przedstawia interesujące hipotezy nadające się do testowania w dalszych badaniach.

Uważam zatem, że oceniana przeze mnie rozprawa habilitacyjna dr Roberta Balasa (osiągnięcie naukowe i autoreferat) spełnia w tym punkcie wymagania określone w art. 17 Ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. Nr 65, poz. 595, z późniejszymi zmianami) i odpowiednich Rozporządzeń, a także załącznika do regulaminu Rady Naukowej IP PAN.

Ocena pozostałego dorobku naukowego

Wśród pozostałych prac będących dorobkiem Autora, są jeszcze dwie publikacje w dobrych czasopismach zachodnich i trzy w czasopismach polskojęzycznych, którym MNiSW przyznało po 10 punktów. Ponadto, w latach 2002-2006 Habilitant opublikował 6 prac w „Studiach Psychologicznych” i 11 rozdziałów w książkach naukowych w języku polskim, wydanych w większości w wydawnictwie Instytutu Psychologii PAN. Ponadto dr Balas przetłumaczył pięć anglojęzycznych tekstów naukowych na język polski. Większość tych publikacji i tłumaczeń jest ściśle powiązana z tematyką rozprawy habilitacyjnej, to jest badaniem mechanizmów nieuświadomionych motywacji, reakcji i uczenia się.

Dwa artykuły opublikowane w czasopismach Polish Psychological Bulletin i Cognition & Emotion analizują wpływ procesów automatycznych (odruchowych, nieuświadomionych) raz emocji na sprawność oceny spójności semantycznej wypowiedzi, oraz różnice indywidualne sprawności tych

mechanizmów. Interesowała go także rola metafor w intuicyjnym poznawaniu i działalności twórczej. Problemy te analizowane są również w artykułach opublikowanych w Przeglądzie Psychologicznym.

Inne artykuły opublikowane w tym czasopiśmie analizują ważne problemy udziału procesów uwagi i pamięci roboczej w procesach poznawczych. Temat ten szerzej interesował habilitanta, gdyż był on współredaktorem numeru specjalnego Studiów Psychologicznych pt. „Pamięć robocza”

Interesującą częścią dorobku dr Balasa są rozdziały w książce „Poznawcze i afektywne mechanizmy intuicji”, których jest współautorem. Autorzy tych rozdziałów próbują odpowiedzieć na pytanie, czym jest intuicja i jakie ma znaczenie w naszym funkcjonowaniu, analizują też jej poznawcze i motywacyjne (afektywne) mechanizmy, dochodząc do ciekawego wniosku, iż pozytywne emocje sprzyjają trafności intuicji, a jej rola jest szczególnie ważna, gdy podejmujemy decyzje w sytuacji niepewności. Jako że wszelkie decyzje oparte o przypuszczenia co do przebiegu zdarzeń w przyszłości zawierają taką niepewność, pozytywne nastawienie emocjonalne powinno sprzyjać ludziom, podejmującym decyzje dotyczące przyszłości. Jeśli ten wniosek dr Balasa jest słuszny, to należałoby go dla dobra społeczeństwa intensywnie propagować wśród polskich polityków. Zwłaszcza że w innym rozdziale tej książki Autorzy dalej analizują problem sprawności intuicji, stawiając pytania o źródło tej nieuświadomianej wiedzy i jak umysł może z niej korzystać.

Podsumowując, uważam iż dorobek naukowy doktora Balasa pozostający po wyłączeniu prac wchodzących w skład Jego rozprawy habilitacyjnej jest zwarty tematycznie i znacząco przyczynił się do rozwoju wiedzy o nieuświadomionych procesach poznawczych psychiki człowieka.

Stwierdzam zatem, że dorobek ten spełnia wymagania określone w art. 16 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. Nr 65, poz. 595 z późniejszymi zmianami), oraz odpowiednich Rozporządzeń.

Ocena działalności dydaktycznej, popularyzatorskiej i organizacyjnej habilitanta

Dr Balas ma bardzo duży dorobek dydaktyczny, wykłada zarówno w języku polskim i angielskim. Już jako doktorant Instytutu Psychologii Uniwersytetu Jagiellońskiego (1999 – 2003) prowadził seminaria i ćwiczenia dla studentów psychologii. W latach 2002-2003 był też opiekunem naukowym Sekcji Psychologii Poznawczej Koła Naukowego Studentów Psychologii UJ.

Po doktoracie, w latach 2003-2013 był zatrudniony w Szkole Wyższej Psychologii Społecznej w Warszawie. Prowadził tam wykłady, ćwiczenia, warsztaty i seminaria magisterskie dla studentów, również w języku angielskim oraz był kierownikiem modułów zajęć “Procesy Poznawcze” i “Diagnoza twórczości i rozwój osobisty”. W tym okresie był promotorem 50-ciu prac

magisterskich, z czego 22 w języku angielskim. W latach 2004-2007 był opiekunem naukowym Koła Naukowego Studentów Psychologii SWPS „Emocje, poznanie, motywacja”, a w latach 2011-14 był też opiekunem naukowym projektu doktorskiego i pełnił obowiązki Kierownika Katedry Psychologii Poznawczej Wydziału Psychologii SWPS.

Ponadto, w latach 2008 – 2010 prowadził wykłady w języku angielskim z zakresu “Cognitive Science” dla studentów psychologii uniwersytetu w Bergen (Norwegia). Od roku 2013 do dziś prowadzi seminarium magisterskie dla studentów anglojęzycznych Wydziału Psychologii Uniwersytetu Warszawskiego i zajęcia z analizy badań psychologicznych dla studentów studiów doktoranckich w Instytucie Psychologii PAN.

Dr Balas bardzo aktywnie uczestniczy w wymianie myśli naukowej. Jest redaktorem i sekretarzem naukowym czasopisma *Studia Psychologiczne*. Często uczestniczy w konferencjach i sympozjach naukowych (69 wystąpień), brał też udział w organizacji pięciu konferencji krajowych. Jest członkiem jednego polskiego i dwóch zagranicznych towarzystw naukowych, a w jednym z nich jest członkiem zarządu. W instytucjach w których pracował i pracuje, wchodził w skład ciał kolegialnych tych instytucji.

Jednocześnie dr Balas aktywnie popularyzuje wyniki badań naukowych. Napisał artykuły popularno-naukowe z dziedziny psychologii poznania, występował w telewizji i radio, dawał wywiady dziennikarzom ogólnopolskich gazet i uczestniczył w Pikniku Naukowym. Przetłumaczył też na język polski pięć artykułów i rozdziałów z książek naukowych i współredagował książki.

Formularz, którego częścią jest Autoreferat przedstawia też wieloletni wysiłek organizacyjny Habilitanta.

Na badania prowadzone pod swoim kierunkiem Habilitant uzyskał grant NCN Preludium dla mgr Adriany Rosochy. Był też koordynatorem grupy roboczej badań świadomości prowadzonych w ramach międzynarodowego grantu COST. Ma więc doświadczenie w pozyskiwaniu środków finansowych na swoje badania.

W ostatnich latach dr Balas prowadził badania we współpracy z renomowanymi zagranicznymi ośrodkami naukowymi. Wizytował je wielokrotnie (dziewięć jednomiesięcznych wizyt). Bliżej związany jest z University of Western Ontario (3 wizyty) i Ghent University (2 wizyty), z którymi ma też wspólne publikacje i granty naukowe, w tym grant COST, w którym był koordynatorem oraz dwa granty NCN na współpracę międzynarodową.

Kwalifikacje zawodowe dr Balasa zostały docenione przez instytucje polskie i zagraniczne. Występował on jako ekspert sądowy w Polsce, oceniał wnioski grantowe dla European Science Foundation, Fundacji na rzecz Nauki Polskiej (czterokrotnie), recenzował manuskrypty dla sześciu czasopism polskich i zagranicznych. W instytucjach naukowych w których pracował,

wchodził w skład kilku zespołów powołanych do różnych celów administracyjnych.

Wszystkie te fakty świadczą o tym, że Habilitant jest doświadczonym badaczem o znaczącym dorobku i ugruntowanej pozycji naukowej, aktywnie przekazującym swoją wiedzę studentom, innym naukowcom i społeczeństwu, uczestniczącym też w organizacji życia naukowego.

Wniosek końcowy

Moja wyżej przedstawiona ocena rozprawy habilitacyjnej oraz pozostałego dorobku naukowego, dydaktycznego i organizacyjnego Pana doktora Roberta Balasa doprowadziła mnie do wniosku, że Jego osiągnięcia spełniają warunki i kryteria określone w Ustawie z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym, oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki z późniejszymi zmianami (Dz. U. z 2014r., poz. 1852), dotyczące warunków przyznania stopnia doktora habilitowanego.

Uważam zatem, że dr Balas zasługuje na przyznanie mu tytułu doktora habilitowanego i popieram jego wniosek o przyznanie mu tego tytułu, a do Komisji Habilitacyjnej zwracam się o uchwalenie poparcia dla jego wniosku i przekazanie tej opinii Wysokiej Radzie Naukowej Instytutu Psychologii PAN w Warszawie.

Krzysztof Turlejski